

[یک فیلیم
چند نگاہ]

تئو آنجلو پولوس

نگاہ خیرہ اولیس

به کوشش حامد عزیزبان و حمید باقری

نشر سينا

فهرست

مقدمه ۹ | مشخصات فیلم ۱۷ | خلاصه داستان ۲۵ |
آنجلوپولوس یک گاه‌نگاری ۲۷ | نگاه خیره
آنجلوپولوس بیل موزولیس | ترجمه حامد عزیزیان ۳۵ |
اولیس، اوزیماندياس و لنین در کشورهای بالکان
جنت مسلین | ترجمه حامد عزیزیان ۴۱ | نگاه خیره اولیس
ریچارد کورلیس | ترجمه حامد عزیزیان ۴۷ | گفت‌وگو
با تئو آنجلوپولوس درباره نگاه خیره اولیس: به دنبال
چه هستند ارواح ما؟ اندرو هورتون | ترجمه حمید باقری ۵۱ |
تجربه انسانی در یک نگاه: آنجلوپولوس از نگاه
خیره اولیس می‌گوید دن فاینارو | ترجمه حمید باقری ۸۱ |
ما مردمانی محتضیریم: شناختن روح اندرو هورتون
| ترجمه مهدی نوغانی ۹۵ | فهرست منابع ۱۳۴ |

تونیو گوئرا:

فیلمنامه‌نویس و شاعر ایتالیایی. (متولد ۱۹۲۰، رومانو ایتالیا. مرگ ۲۰۱۲، رومانو ایتالیا). از سال ۱۹۵۷ با نگارش فیلمنامه مردان و گرگ‌ها به کارگردانی جوزپه دسانتیس فعالیت سینمایی خود را آغاز کرد. با این حال به خاطر نگارش فیلمنامه ماجرا (۱۹۶۰-میکل آنجلو آنتونیونی) به شهرت رسید. سپس به فیلمنامه‌نویس ثابت آنتونیونی تبدیل شد و در کنار او فیلمنامه آثاری چون کسوف (۱۹۶۲)، صحرای سرخ (۱۹۶۴)، اگراندیسمان (۱۹۶۶)، زابریسکی بوینت (۱۹۷۰) و... را به نگارش درآورد. از اوایل دهه ۱۹۷۰ به همکاری با فدریکو فلینی پرداخت و فیلمنامه آمارکورد (۱۹۷۴) را نوشت. شهرت گوئرا به خاطر استادی در پرداخت ظرافت‌های احساسی و ترسیم پیچیدگی‌های فضای سینمایی است. گوئرا از سال ۱۹۸۳ همکاری با تئو آنجلوپولوس را با نگارش فیلمنامه سفر به سینترا آغاز کرد. این همکاری تا فیلم نگاه خیره اولیس ادامه یافت. وی برای فیلم سازان صاحب سبک دیگری همچون آندری تارکوفسکی، ویتوریو دسیکا، فرانچسکو روزی، برادران تویانی، جوزپه تورناتوره و... نیز فیلمنامه نوشته است. گوئرا ۳ بار به خاطر فیلمنامه‌های کازانووا (۱۹۷۰)، ماریو مونیچلی، اگراندیسمان و آمارکورد نامزد دریافت جایزه اسکار شد.

گیورگوس (یورگوس) آراونیتیس:

فیلمبردار یونانی. (متولد ۱۹۴۱، دیلوفو یونان) همکاری اش را با آنجلوپولوس از سال ۱۹۶۸ آغاز کرد و تا ابدیت و یک روز (۱۹۹۸) مدیر فیلمبرداری تمام آثار او بود. مهارت او در ثبت تصاویر نوستالژیک وی را به فیلمبرداری صاحب سبک تبدیل کرده است. در سال ۱۹۸۹ جوایز فیلمبرداری جشنواره شیکاگو برای چشم‌اندازی در مه و جشنواره فیلم ونیز (اورسولا) را برای فیلم استرالیا به کارگردانی ژان ژاک آدریان دریافت کرد. از دیگر آثار او می‌توان به: ایفی ژنی (۱۹۷۷)، مایکل کاکوپانیس، رویای مصیبت عشقی (۱۹۷۸)، ژول داسن، مسافر/ هوموفایر (۱۹۹۱)، فولکر اشلوندورف، کسوف کامل (۱۹۹۵)، آنیژکا هولاند) و دختر جاق (۲۰۰۱ - کاترین بریا) اشاره کرد.

النی کارایندرو:

آهنگساز یونانی. (متولد ۱۹۳۹، تئچیو یونان). در آتن به فراگیری موسیقی و ساز پیانو پرداخت. سپس از سال ۱۹۶۹ تا ۱۹۷۴ در رشته ایتنومیوزیکولوژی در پاریس به تحصیل پرداخت. در سال ۱۹۷۷ با یان گاربارک ساکسیفون نواز نامدار نروژی به همکاری پرداخت. شهرت او بیشتر به خاطر موسیقی‌های متنی است که برای فیلم‌های آنجلوپولوس ساخته است. وی همکاری با آنجلوپولوس را از فیلم سفر به سینترا (۱۹۸۳) آغاز کرد و تا آخرین فیلم به نمایش درآمده او غبار زمان (۲۰۰۹) ادامه داد. در آثار کارایندرو سنت‌های موسیقایی فولکلور یونانی و بالکان با موسیقی اروپایی وارد نوعی بازی می‌شوند که در آن ضمن برقراری رابطه‌ای پیچیده میان مخاطب با عرصه بصری فیلم، دنیایی رویایی به روی او گشوده شده و بیننده / شنونده را به عرصه‌ای از تأمل احساسی می‌کشاند. از دیگر فیلم‌هایی که کارایندرو برای آنها موسیقی متن ساخته می‌توان آفریکانا (۱۹۹۰)، مارگارته فون ترونا، و عکاس جنگی (۲۰۰۱ - کریستین فری) را نام برد.

هاروی کایتل:

بازیگر آمریکایی. (متولد ۱۹۳۹، بروکلین نیویورک) در خانواده‌ای یهودی و اصالتاً رومانیایی پرورش یافت. بازیگری را به شیوه متد در آکتورز استودیو و زیر نظر لی استراسبرگ و استلا آدلر آموخت. وی فعالیت سینمایی خود را بازی در فیلم چه کسی در خانه‌ام رازد؟ (۱۹۶۷) عارتین اسکورسیزی) آغاز کرد. در سال ۱۹۷۳ با بازی درخشان در نقش یک خرده‌پای ایتالیایی در فیلم پایین شهر به کارگردانی اسکورسیزی به شهرت رسید. سپس بازی او در راننده تاکسی (۱۹۷۶، اسکورسیزی) در نقش پاندازی به نام اسپورت بار دیگر توجه همگان را برانگیخت و جایزه انجمن منتقدین نیویورک را برایش به ارمغان آورد. در سال ۱۹۹۱ به خاطر بازی در نقش گنگستری به نام میکی کوهن در فیلم باگزی به کارگردانی بری لوینسون، نامزد دریافت جایزه اسکار بهترین بازیگر نقش دوم مرد گردید. بعد از آن بود که با حضور در فیلم‌های سگ‌دانی (۱۹۹۲) و بیانو (۱۹۹۳) به بازیگر محبوب کوئنتین تارانتینو و جین کمپیون نیز بدل شد. از دیگر نقش‌آفرینی‌های برجسته او می‌توان به آثار زیر اشاره کرد: یوگالیبل و سرخپوستان (۱۹۷۴ - رابرت آلتمن)، آخرین وسوسه مسیح (۱۹۸۸ - مارتین اسکورسیزی)، تلمنا و لوئیز (۱۹۹۱ - ریڈلی اسکات)، داستان عامه‌پسند (۱۹۹۴ - کوئنتین تارانتینو)، دود کردن (۱۹۹۵ - وین وانگ و پل آستر)، لولوروی پیل (۱۹۹۸ - پل آستر) و دود مقدس (۱۹۹۹ - جین کمپیون)

مایا مورگشترن:

بازیگر رومانیایی (متولد ۱۹۶۲، بوخارست رومانی). معروف به نماد فیلم و تئاتر رومانی. در سال ۱۹۸۵ از آکادمی فیلم و تئاتر رومانی فارغ التحصیل شد. سپس در سازمان دولتی تئاتر یهودی به کار پرداخت. نخستین بار با بازی در فیلم بلوط (۱۹۹۲، لوسیان پینتیله) به شهرت رسید و جایزه اروپایی فیلم را کسب کرد و با اجرای نقش شخصیت لولا بر صحنه تئاتر. شخصیتی که توسط مارلن دیتریش بازیگر نامدار سال‌های دهه بیست و سی، در فیلم فرشته آبی خلق شده بود. به شهرتی بین‌المللی دست یافت و جایزه یونیترا دریافت کرد. حضور در نگاه خیره اولیس نخستین نقش آفرینی سینمایی مهم او به حساب می‌آید. آخرین حضور قابل توجه او در سینما، بازی در نقش مریم مقدس در فیلم مصائب مسیح (۲۰۰۴، مل گیسون) است. دیگر آثار او: نوسترآداموس (۱۹۹۴، راجر کریستین)، اتاق هفتم (۱۹۹۵، مارتا مژاوش)، ایوا (۲۰۰۹، آدریان پوپویوچی)، ماشینت را در حیاط هاروارد پارک کن (۲۰۱۲، ایسرائل هورویتز) (تئاتر).

ارلاند یوزفسون:

بازیگر و نویسنده سوئدی. (۲۰۱۲، ۱۹۲۳، استکهلم سوئد). وی از نامدارترین چهره‌های بازیگری سینمای سوئد و اروپا است. از سال ۱۹۶۶ تا ۱۹۷۵ ریاست تئاتر دراماتیک سلطنتی استکهلم را برعهده داشت. شهرت بین‌المللی او بیشتر به خاطر بازی در بسیاری از فیلم‌های اینگمار برگمان است. او همکاری با برگمان را با بازی در فیلم بر عشق ما می‌بارد (۱۹۴۶) آغاز کرد و تا آخرین فیلم او ساراباند (۲۰۰۳) ادامه داد و در طول حدود شش دهه همکاری، به یکی از بازیگران کلیدی آثار او بدل شد. در سال‌های دهه ۱۹۸۰ مورد توجه آندری تارکوفسکی نیز قرار گرفت و در دو فیلم نوستالژیا (۱۹۸۳) و ایثار (۱۹۸۶) حضوری خیره‌کننده داشت. در سال ۱۹۸۰ فیلمی به نام لیدی مارمالاد ساخت که در جشنواره برلین مورد توجه قرار گرفت. برخی آثار مهم او عبارتند از: صحنه‌هایی از یک ازدواج (۱۹۷۳، اینگمار برگمان)، چهره به چهره (۱۹۷۶، اینگمار برگمان)، مونته نگرو (۱۹۸۱، دوشان ماکایف)، هانوسن (۱۹۸۸، ایشتون ژابو)، بی‌ایمان (۲۰۰۰، لیو اولمن) و...

